

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อพระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนาแก่พระปัญจวัคคีย์ในวันอาสาฬหบูชา ท่านอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมแล้วขอบวชเป็นพระภิกษุรูปแรกในพระพุทธศาสนา ด้วยพระพุทธดำรัสว่า “เธอจงเป็นภิกษุมาเถิด ธรรมอันเรากล่าวดีแล้ว เธอจงประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบเถิด”^๑ และต่อมาหลังจากทรงแสดงธรรมแก่สกุลบุตรและสหาย จึงทำให้บังเกิดมีพระอรหันตสาวกในพระพุทธศาสนาจำนวน ๖๐ องค์ พระองค์ทรงส่งพระสาวกทั้งหมดไปเผยแผ่ธรรมะในที่ต่างๆ โดยไม่ซ้ำกัน ด้วยพระพุทธโอวาทว่า “จรธ ภิกขเว จาริกัม พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมปาย อตถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสสานัม”^๒ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ทั้งหลาย”^๓ จากพระพุทธโอวาทนี้เอง เป็นการเปิดประตูสู่การเดินทางเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพุทธบริษัททั้ง ๔ คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา ช่วยกันทำหน้าที่ในการเผยแผ่และสืบทอดพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้แผ่ขยายไปทั่วทุกทิศ

ภายหลังพุทธปรินิพพานล่วงมาแล้ว ๒๐๐ กว่าปี หลังจากที่พระเจ้าอโศกมหาราชทรงอุปถัมภ์การสังคายนาครั้งที่ ๓ เสร็จแล้วในปี พ.ศ. ๒๑๘^๔ พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ประเทศไทย โดยพระสมณทูต ๒ รูป คือ พระโสณะเถระและพระอุตตระเถระ เมื่อครั้งยังเป็นอาณาจักรสุวรรณภูมิ ในปี พ.ศ. ๒๓๕ พระมหากษัตริย์และประชาชนต่างยอมรับนับถือพระพุทธศาสนา และยึดหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิต

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่แพร่หลายในทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมา นั้น พระสงฆ์นั้นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เพราะท่านเป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย หนึ่งในพุทธบริษัท ซึ่งถือว่าเป็นองค์หลักเป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์สาวกส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกทาง ปฏิบัติสมควร เป็นผู้ควรแก่การคำนับ ควรแก่การต้อนรับ ควรแก่ของทำบุญ ควรแก่การกราบไหว้ เป็นนื่อนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก^๕ มีปณิธานในการเผยแผ่ และไม่เพียงแต่ท่านจะอบรมสั่งสอนหลักธรรมให้แก่พุทธศาสนิกชนเท่านั้น ท่านยังสามารถปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมด้วย

^๑วิ.ม.ท. (ไทย) ๑/๑๘/๒๓.

^๒วิ.ม. (บาลี) ๔/๓๒/๒๗.

^๓วิ.ม. (ไทย) ๔/๓๒/๔๐.

^๔สุชีพ ปุณฺณานุภาพ, ประวัติศาสตร์พระศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์รวมสาส์น ๑๙๗๗ จำกัด, ๒๕๔๑), หน้า ๑๙๖.

^๕ม.ม. (ไทย) ๑๒/๗๔/๖๖.

แม้แต่ด้านการศึกษาของคนไทยในอดีตนั้น ปรัชญาและรากเหง้าก็เกิดจากวัด เพราะการศึกษาเกิดจากวัด คนสมัยก่อนให้พระสอนด้านศีลธรรมจรรยาและวิถีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข นักเรียนสมัยนั้นจึงมีคุณภาพเพราะเขาได้รับการปลูกฝังศีลธรรม ทำให้ศีลธรรมซึมซับเข้าสู่สายเลือด จึงทำให้เป็นบุคคลที่มีจิตใจดีงาม โดยเฉพาะการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันเพื่อให้เขาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสังคม พัฒนาตนเองและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข^๒ ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาในปัจจุบันที่การเรียนรู้ของเด็กเป็นเพียงการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่รัฐกำหนดไว้เป็นการเรียนแบบจำไม่ได้เรียนคิด ที่สำคัญไม่ค่อยมีการปลูกฝังการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นเครื่องกำกับสติปัญญา อารมณ์ของเด็ก ทั้งเนื่องมาจาก สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในช่วง ๒-๓ ทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้วิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปมาก ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับวัดและโรงเรียนกับวัดห่างเหินกันไปด้วย นอกจากนี้ การที่โรงเรียนส่วนใหญ่ตั้งอยู่นอกวัดก็ทำให้โอกาสที่วัดจะช่วยพัฒนาจิตใจเยาวชนมีน้อยลงกว่าแต่ก่อน^๓

โรงเรียนจึงกลายเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทำหน้าที่ทดแทนวัดในการหล่อหลอมลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อไปเป็นสมาชิกที่ดี มีคุณภาพ เพื่อออกไปพัฒนาสังคมในอนาคต เด็กนักเรียนจึงเป็นทั้งทรัพยากรและผู้ใช้ทรัพยากร ตามแนวคิด ๔ ประการ คือ ๑) เด็กเป็นเป้าหมายรวมของการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรม ของเด็กให้เป็นไปตามแนวทางที่ปรารถนา เพราะถ้าปราศจากเด็กแล้ว โรงเรียนก็ไม่ต้องมีหรือตั้งอยู่ไม่ได้ โรงเรียนจะมีแต่ครูและอาคารสถานที่ได้อย่างไร เด็กจึงเป็นทรัพยากรป้อนกระบวนการของโรงเรียน ๒) เด็กเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม โรงเรียนจึงต้องจำลองเวทีสังคม เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฝนลักษณะนิสัยตามแนวที่สังคมปรารถนา ดังนั้น โรงเรียนจึงมีหน้าที่พัฒนาทรัพยากรคือเด็กเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด ชุมชนหรือสังคมจะเกิดหรือตายอยู่ที่คุณภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมในอนาคต ๓) เด็กในฐานะทรัพยากร มีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรอื่นตรงที่ว่าเด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ผลิตและใช้ทรัพยากรในรูปแบบอื่น โรงเรียนจึงต้องพัฒนาเด็กให้เป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๔) เด็กจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าได้ ต่อเมื่อเด็กมีคุณภาพ โรงเรียนจึงมีหน้าที่พัฒนาเด็กให้มีคุณภาพทั้งความรู้ เจตคติ และทักษะความชำนาญ^๔

ปัญหาการศึกษาไทย ไม่ว่าจะเป็นประเมินโดยหน่วยงานใด นอกจากจะเป็นที่ไม่พอใจแล้วยังเป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาไทยไม่ได้สอนให้คนรู้จักคิด วิเคราะห์ ริเริ่มสร้างสรรค์และปฏิบัติจริง อีกทั้งหย่อนยานเรื่องการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม การศึกษาไทยจึงอยู่ในภาวะวิกฤติทางคุณภาพอย่างหนัก ถึงแม้ว่าการเรียนการสอนในอดีตที่กระทรวงธรรมการได้กำหนดให้มีวิชาจรรยาเป็นครั้งแรกในหลักสูตรทุกชั้น เมื่อ พ.ศ.๒๔๔๕ โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพื่อกล่อมเกลานิสาบใจคอของกุลบุตรกุลธิดาในสมัยนั้น แม้ในเวลาต่อมา จะเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและ

^๒สมชาย เทพแสง, “การปฏิรูปการศึกษาคือการปฏิรูปจิตและวิญญาณ”, วิทยากรย, ปีที่๔ (กรกฎาคม ๒๕๔๔) : ๒๗.

^๓ทัศนีย์ ทองสว่าง, สังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๗), หน้า ๒๓๗.

^๔ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๗), หน้า ๑๒.

จริยธรรมขึ้นอีก แต่ปัญหาเยาวชนด้านศีลธรรมก็ยังมีมากขึ้น^๙ การศึกษาของไทยจึงต้องให้ผู้เรียนได้ แสวงหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับศีลธรรมในการควบคุมความประพฤติและสามารถนำความคิด ความเชื่อ และความศรัทธาทาง ศาสนามาเป็นแนวทางให้ผู้เรียนมีอุดมคติในการดำเนินชีวิต และ ปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมทางศาสนาเพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนดี ดังนั้น พระสงฆ์ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงใน การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งต้องมีบทบาทอย่างมากในปัจจุบันที่จะต้องนำเอาหลักธรรมคำสอนทาง พระพุทธศาสนาเข้าไปเผยแผ่ให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียน เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวของเยาวชน

พระสงฆ์ในปัจจุบันก็มีจำนวนน้อยมากที่ทรงความรู้และยึดมั่นในหลักอุดมการณ์เดิม ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามที่ได้ทรงประทานพุทธโอวาทแก่ เหล่าพระอริยสาวกในคราวส่งไปประกาศพระพุทธศาสนาครั้งแรก

จากที่ได้กล่าวมา ประกอบกับการที่ผู้วิจัยมีสังกัดในคณะสงฆ์อำเภอบ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี จึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี” เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและ ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน และจักได้นำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็น สารสนเทศเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ต่อไป ทั้งยังสามารถเป็นกรณีศึกษาสำหรับพื้นที่อื่นด้วย

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชา พระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วม ของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นอย่างไร

๑.๓.๒ ผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชา พระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล มีความ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๓.๓ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เป็นอย่างไร

^๙กรมวิชาการ, คู่มือการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๖), หน้า ๗-๘.

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาความหมาย แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี รวม ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ

(๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ๑) ตำแหน่ง ๒) อายุ ๓) พรรษา ๔) วุฒิการศึกษาสามัญ ๕) วุฒิการศึกษาปริญญาธรรม

(๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี รวม ๓ ด้าน คือ ๑) ด้านวิชาการ ๒) ด้านงบประมาณ และ ๓) ด้านบริหารงานบุคคล

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ พระสังฆาธิการและพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำนวนทั้งสิ้น ๗๑ รูป^{๑๐}

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๔ ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๕ รวมระยะเวลาทำการวิจัย ๑๒ เดือน หรือ ๑ ปี

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๒ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

^{๑๐}สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านลาด, ทำเนียบพระสังฆาธิการ-ครูพระปริยัติธรรม-ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน อำเภอบ้านลาดจังหวัดเพชรบุรี พ.ศ.๒๕๕๔, (เพชรบุรี : สำนักงานเจ้าคณะอำเภอบ้านลาด, ๒๕๕๔), หน้า ๑. (เอกสารเย็บเล่ม).

๑.๕.๓ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา ในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

๑.๕.๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิดร่วมปฏิบัติ เป็นการประสานงานประสานความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการทำงานของบุคคลร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

การจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่พระสงฆ์ ปฏิบัติในงานเกี่ยวกับการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นคนไทยในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน หมายถึง บทบาทของพระสงฆ์ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ๓ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านวิชาการ หมายถึง บทบาทความมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน

๒) ด้านงบประมาณ หมายถึง บทบาทความมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดตั้งและใช้จ่ายงบประมาณ พร้อมทั้งการจัดหารายได้เพื่อพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน

๓) ด้านบริหารงานบุคคล หมายถึง บทบาทความมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการด้านบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน

พระสังฆาธิการ หมายถึง พระภิกษุที่มีตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง พระสังฆาธิการระดับวัด ได้แก่ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่สังกัดคณะสงฆ์อำเภอบ้านลาดฝ่ายมหานิกาย เท่านั้น

พระสอนศีลธรรม หมายถึง พระสงฆ์ที่ดำรงตำแหน่งพระสอนศีลธรรม ตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่สังกัดคณะสงฆ์อำเภอบ้านลาดฝ่ายมหานิกาย เท่านั้น

โรงเรียน หมายถึง หน่วยงานตามกฎหมายที่มีหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง โรงเรียนในอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำนวน ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านซ่อง (ประชากรบำรุง) โรงเรียนบ้านลาดวิทยา และโรงเรียนวัดซ่อม่วง เท่านั้น

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ทราบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

๑.๗.๒ ได้ทราบผลเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

๑.๗.๓ ได้ทราบปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการจัดการศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี